

Wymagania na oceny do historii dla szkoły podstawowej „Wczoraj i dziś” kl. 6

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2017 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Narodziny nowożytnego świata						
1. Wielkie odkrycia geograficzne	– średniowieczne wyobrażenia o Ziemi – przyczyny wypraw żeglarskich na przełomie XV i XVI w. – najważniejsze wyprawy przełomu XV i XVI w. oraz ich dowódcy	– wskazuje na mapie Indie, Amerykę – podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii (przyprawy, jedwab) – wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki – podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia	– wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy – poprawnie posługuje się terminami: <i>karawela</i>, <i>kompas</i> – podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia – wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie	– podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych – wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz) – poprawnie posługuje się terminem: <i>tubylec</i> – wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano Indianami	– wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii – podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy – poprawnie posługuje się terminem: <i>astrolabium</i> – wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód	– tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka – wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw morskich

2. Skutki odkryć geograficznych	– cywilizacje prekolumbijskie i ich dokonania – podbój Ameryki przez Hiszpanów i Portugalczyków oraz jego następstwa – zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych	– wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie) – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Stary Świat, Nowy Świat</i> – podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą	– poprawnie posługuje się terminem: <i>cywilizacje prekolumbijskie</i> – wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków – wymienia dokonania rdzennych ludów Ameryki – przedstawia po jednym pozytywnym i negatywnym skutku wielkich odkryć geograficznych – wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, niewolnik, plantacja</i> – przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie – tłumaczy przyczynę przewagi Europejczyków nad tubylczą ludnością Ameryki – opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w Ameryce – wyjaśnia, w jaki sposób w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska	– przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych – poprawnie posługuje się terminem: <i>konkwistador</i> – opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro) – wskazuje na mapie tereny skolonizowane przez Hiszpanów i Portugalczyków	– przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych – wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie
3. Renesans – narodziny nowej epoki	– renesans – cechy charakterystyczne epoki – humaniści i ich poglądy – ideał człowieka w dobie renesansu – wynalezienie druku i jego znaczenie	– zaznacza na osi czasu epokę renesansu – wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku – wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie – trzy dziedziny jego zainteresowań	– poprawnie posługuje się terminem: <i>renesans</i>, – podaje czas trwania epoki renesansu – przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: <i>człowiek renesansu</i> – opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słuszność	– poprawnie posługuje się terminami: <i>antykwizm, humanizm</i> – charakteryzuje epokę renesansu – wyjaśnia nazwę nowej epoki	– wyjaśnia wpływ wynalezienia druku na rozprzestrzenienie się idei renesansu – przedstawia poglądy humanistów	– wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego poglądy – porównuje pracę kopisty z pracą w średniowiecznej drukarni

			twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu			
4. Kultura renesansu w Europie	– renesansowa radość życia – architektura renesansu – wybitni twórcy odrodzenia i ich dzieła	– wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu, – wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia	– wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia – poprawnie posługuje się terminem: <i>mecenat</i> – wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł	– charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców, – poprawnie posługuje się terminem: <i>fresk</i>, podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką	– poprawnie posługuje się terminami: <i>attyka, arkada, kopuła</i> do opisu budowli renesansowych	– poprawnie posługuje się terminem: <i>perspektywa</i> – podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę
5. Reformacja – czas wielkich zmian	– kryzys Kościoła katolickiego – Marcin Luter i jego poglądy – reformacja i jej następstwa	– wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji – poprawnie posługuje się terminem: <i>odpust</i> – wymienia wyznania protestanckie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>reformacja, protestanci</i> – określa początek reformacji (1517 r.) i zaznacza tę datę na osi czasu – wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji – charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli	– poprawnie posługuje się terminami: <i>pastor, celibat, zbór</i> – wskazuje objawy kryzysu w Kościele katolickim jako przyczynę reformacji – przedstawia skutki reformacji	– charakteryzuje poglądy Marcina Lutra – opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę <i>czyj kraj, tego religia</i> – przedstawia na mapie podział religijny Europy	– charakteryzuje poglądy głoszone przez Jana Kalwina – wskazuje zmiany wprowadzone w liturgii protestanckiej

6. Kontrreformacja	– postanowienia soboru trydenckiego – działalność jezuitów – wojna trzydziestoletnia i jej następstwa	– poprawnie posługuje się terminem: <i>sobór</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie – wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z reformacją – oblicza, jak długo obradował sobór trydencki i zaznacza tona osi czasu (daty powinny być podane przez nauczyciela)	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kontrreformacja, seminarium duchowne</i> – przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontrreformacji – wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów – wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela zakonu jezuitów	– przedstawia postanowienia soboru trydenckiego – poprawnie posługuje się terminami: <i>heretyk, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i> – wyjaśnia cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych	– charakteryzuje działalność zakonu jezuitów – przedstawia zasady obowiązujące jezuitów	– przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej – podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia

Rozdział II. W Rzeczypospolitej szlacheckiej

1. Demokracja szlachecka	– szlachta i jej zajęcia – prawa i obowiązki szlachty – sejm walny i sejmiki ziemskie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>szlachta, herb, szabla</i> – przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach – wymienia zajęcia szlachty – wskazuje na ilustracji postać szlachcica	– poprawnie posługuje się terminami: <i>demokracja szlachecka, przywilej, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota</i> – wymienia izby sejmu walnego – przedstawia zróżnicowanie stanu szlacheckiego – wyjaśnia funkcjonowanie zasady <i>liberum veto</i>	– przedstawia prawa i obowiązki szlachty, – poprawnie posługuje się terminem: <i>pospolite ruszenie</i> – wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>sejm walny, sejmiki ziemskie</i> – przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym – charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień – przedstawia skład izb sejmu walnego	– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej – porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI–XVI I w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski – wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej

				(1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji <i>Nihil novi</i>		
2. W folwarku szlacheckim	– folwark szlachecki – gospodarcza działalność szlachty – spław wiślany – statuty piotrkowskie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>folwark, dwór</i> – na podstawie ilustracji z podręcznika wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego – opisuje zajęcia chłopów i mieszczan	– poprawnie posługuje się terminami: <i>spław wiślany, szkuta, spichlerz, pańszczyzna</i> – przedstawia gospodarczą działalność szlachty – wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i najważniejsze porty położone nad Wisłą – wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju	– wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje – wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich – tłumaczy, dlaczego szlachta uchwaliła ustawy antychłopskie i antymieszczańskie	– wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki – wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom – wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego	– wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej gospodarki
3. W czasach ostatnich Jagiellonów	– ostatni Jagiellonowie na tronie Polski – wojna z zakonem krzyżackim 1519–1521 – hołd pruski i jego postanowienia	– wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta – podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia	– wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie – opisuje zależność Prus Książęcych od Polski	– przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.)	– poprawnie posługuje się terminem: <i>hołd lenny</i> – przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki	– opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego

		– wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Hołd pruski</i> postaci Zygmunta Starego i Albrechta Hohenzollerna				
4. Odrodzenie na ziemiach polskich	– idee renesansowe w Polsce – literatura polskiego renesansu i jej twórcy – renesansowy Wawel Jagiellonów – odkrycie Mikołaja Kopernika	– wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej – wskazuje Wawel jako przykład budowli renesansowej w Polsce – poprawnie posługuje się terminem: <i>włoszczyzna</i> i wskazuje jego pochodzenie	– wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury renesansowej w Polsce – wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim – charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata	– poprawnie posługuje się terminami: <i>arras, krużganki, mecenat</i> – charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego – opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce – uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu – przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika	– poprawnie posługuje się terminami: <i>teoria geocentryczna, teoria heliocentryczna</i> – wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce – przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu – przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego doby renesansu	– wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski – opisuje wybraną budowlę renesansową w swoim regionie
5. Rzeczpospolita Obojga Narodów	– geneza unii lubelskiej – postanowienia unii lubelskiej – struktura narodowa i wyznaniowa I Rzeczypospolitej	– wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów – wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> postać Zygmunta II Augusta jako autora i	– poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, unia realna</i> – wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów – wskazuje na mapie Królestwo Polskie i	– przedstawia postanowienia unii lubelskiej – charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej – analizuje wygląd	– opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości – wskazuje na mapie	– wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów

		promyśłodawcę unii – podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia	Wielkie Księstwo Litewskie	herbu I Rzeczypospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego	Wołyń, Podole i Ukrainę	
6. „Państwo bez stosów”	– Rzeczpospolita państwem wielowyznaniowym – <i>Akt konfederacji warszawskiej</i> – reformacja w Polsce	– wskazuje wielowyznaniowość I Rzeczypospolitej – poprawnie postępuje się terminem: <i>tolerancja</i> – zauważa potrzebę poszanowania odmienności religijnej i kulturowej	– wymienia wyznania zamieszkujące Rzeczpospolitą Obojga Narodów – wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej – podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej(1573 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów”	– przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej – poprawnie postępuje się terminem: <i>innowierca</i> – nazywa świątynie różnych wyznań – wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce – omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa I Rzeczypospolitej	– poprawnie postępuje się terminami: <i>katolicyzm, judaizm, luteranizm, prawosławie</i> – charakteryzuje strukturę wyznaniową I Rzeczypospolitej – wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii – tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian	– nazywa i wskazuje na mapie ziemie zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań – wyjaśnia związek między narodowością a wyznawaną religią wśród mieszkańców I Rzeczypospolitej
7. Pierwsza wolna elekcja	– przyczyny elekcyjności tronu polskiego – przebieg pierwszej wolnej elekcji – <i>Artykuły henrykowskie i pacta conventa</i>	– poprawnie postępuje się terminem: <i>elekcja</i> – krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji – wskazuje Henryka	– poprawnie postępuje się terminami: <i>wolna elekcja, bezkrólewie</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej wolnej elekcji – opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia	– przedstawia zasady wyboru monarchy – na podstawie obrazu Canaletta opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji – wyjaśnia skutki	– wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni – poprawnie postępuje się terminami: <i>Artykuły henrykowskie, pacta conventa</i>	– wyjaśnia wpływ <i>Artykułów henrykowskich</i> i <i>pacta conventa</i> na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej

	– następstwa wolnych elekcji	Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego	i wyjaśnia, kim był interrex	wolnych elekcji		
Rozdział III. W obronie granic Rzeczypospolitej						
1. Wojny z Rosją	– wojny Stefana Batorego o Inflanty – dymitriada i polska interwencja w Rosji – pokój w Polanowie	– wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie – wymienia Stefana Batorego jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski – poprawnie posługuje się terminem: <i>hetman</i>	– opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka – przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego – podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – opowiada o znaczeniu bitwy pod Kłuszynem – przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem – wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn	– przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty – poprawnie posługuje się terminami: <i>piechota wybraniecka, dymitriada, Kreml, bojar</i> – opisuje następstwa dymitriady – wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim)	– opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo – wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca – wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji – podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.)	– ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji – przedstawia postanowienia pokoju w Polanowie

2. Początek wojen ze Szwecją	– Wazowie na tronie Polski – przyczyny wojen ze Szwecją – wojna o Inflanty – walka o ujście Wisły – skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w. – Warszawa stolicą Polski	– wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji – wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę – wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa)	– wskazuje na mapie Kircholm i Pomorze Gdańskie – podaje datę bitwy pod Kircholmem (1605 r.) i nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz) – wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy	– charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w. – poprawnie posługuje się terminem: <i>clo</i> – opowiada przebieg wojny o Inflanty – wskazuje na mapie Oliwę – podaje datę bitwy pod Oliwą (1627 r.) i wyjaśnia znaczenie tego starcia	– wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji – przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów – tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych	– przedstawia postanowienia i podaje daty podpisania rozejmu w Starym Targu(1629 r.) i Sztumskiej Wsi (1635 r.)
3. Powstanie Chmielnickiego	– sytuacja Kozaków zaporoskich – powstanie Kozaków na Ukrainie – ugoda w Perejaśławiu	– wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie – wymienia elementy uzbrojenia Kozaków i pokazuje je na ilustracji – rozpoznaje na ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup społecznych	– wyjaśnia, kim byli Kozacy – poprawnie posługuje się terminem: <i>Zaporoże</i> – wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola – podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.)	– wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi – przedstawia zajęcia i sytuację Kozaków –wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania(Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko) – uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową	– przedstawia przyczyny wybuchu powstania na Ukrainie – omawia główne etapy powstania – wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską – wskazuje na mapie Perejaśław – podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejaśławiu (1654 r.)	– przedstawia skutki powstania Chmielnickiego – wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.) – ocenia politykę szlachty wobec Kozaków

4. Potop szwedzki	– przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją – najazd Szwedów na Polskę w latach 1655–1660 – postawa społeczeństwa polskiego wobec najeźdźcy – skutki potopu	– poprawnie postępuje się terminem: <i>potop szwedzki</i> – wskazuje Stefana Czarnieckiego jako bohatera walk ze Szwedami – wymienia obronę Jasnej Góry jako przełomowy moment potopu szwedzkiego – wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty – wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem – przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej	– charakteryzuje postaci Stefana Czarnieckiego i Augustyna Kordeckiego – uzasadnia znaczenie bohaterskiej obrony Częstochowy dla prowadzenia dalszej walki z najeźdźcą – podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655–1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.) – charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej	– poprawnie postępuje się terminem: <i>wojna podjazdowa</i> – wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej przez Polskę – wskazuje na mapie Lwów i Prusy Książęce – przedstawia zobowiązania Jana Kazimierza złożone podczas ślubów lwowskich	– wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich – wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego – wymienia postanowienia pokoju w Oliwie	– przedstawia skutki potopu szwedzkiego – wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego
5. Wojny z Turcją	– imperium osmańskie – przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w. – wojna o Mołdawię – najazd Turków na Polskę w II poł. XVIII w. i jego skutki – odsiecz wiedeńska Jana III Sobieskiego	– poprawnie postępuje się terminami: <i>sułtan, husarz, janczar</i> – podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń – wskazuje na mapie Wiedeń	– poprawnie postępuje się terminami: <i>islam, wezyr</i> – charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy – podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.) – wymienia skutki wojen	– poprawnie postępuje się terminami: <i>haracz, ekspansja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.) – wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna	– omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w. – przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię – wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili	– opisuje postanowienia traktatu w Buczaczu – przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w.

			z Turcją – wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski	(Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora Kamieniec Podolski, Chocim) – wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w.	(Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621 r.)	
6. Kryzys Rzeczypospolitej	– skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII w. – sytuacja polityczno-gospodarcza kraju na przełomie XVII i XVIII w.	– charakteryzuje XVII stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą – wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.	– wymienia skutki wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i straty terytorialne	– poprawnie posługuje się terminem: <i>liberum veto</i> – wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy) – wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw	– charakteryzuje funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii – wskazuje objawy kryzysu państwa – podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego	– przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego – wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczęli odgrywać magnaci – wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmku

7. Barok i sarmatyzm	– barok– epoka kontrastów – cechy charakterystyczne stylu barokowego – architektura i sztuka barokowa – Sarmaci i ich obyczaje	– opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w. – wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu – wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie)	– poprawnie postępuje się terminem: <i>barok</i> – zaznacza na osi czasu epokę baroku – wymienia dwie – trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej – z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym – wyjaśnia, czym były kalwarie	– charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku – charakteryzuje ideologię sarmatyzmu – wyjaśnia pochodzenie terminu <i>sarmatyzm</i> – wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka” – opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji	– poprawnie postępuje się terminami: <i>putto</i>, <i>ornament</i> – wyjaśnia genezę epoki baroku – wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki – wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa	– wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym – charakteryzuje barok jako epokę kontrastów
Rozdział IV. Od absolutyzmu do republiki						
1. Monarchia absolutna we Francji	– Edykt nantejski i jego skutki – umacnianie władzy monarchy we Francji – rządy absolutne Ludwika XIV – Francja potęgą militarną i gospodarczą	– krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej – przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego – wskazuje na mapie Francję	– poprawnie postępuje się terminem: <i>monarchia absolutna</i> – wymienia uprawnienia monarchy absolutnego – wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce – wskazuje czas panowania Ludwika XIV (XVII w.) – opisuje życie w Wersalu w czasach Ludwika XIV	– poprawnie postępuje się terminami: <i>manufaktura</i>, <i>clo</i>, <i>import</i>, <i>eksport</i> – wyjaśnia, dlaczego Francja była europejską potęgą – przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji	– poprawnie postępuje się terminem: <i>hugenoci</i> – opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt nantejski) – omawia politykę gospodarczą ministra Colberta – opowiada o twórczości Moliera	– przedstawia działania kardynała Richelieu zmierzające do wzmocnienia pozycji monarchy – wskazuje pozytywne i negatywne strony panowania Ludwika XIV

2. Monarchia parlamentarna w Anglii	– absolutyzm angielski – konflikt Karola I z parlamentem – dyktatura Olivera Cromwella – ukształtowanie się monarchii parlamentarnej	– wskazuje na mapie Anglię i Londyn – przy pomocy nauczyciela postępuje się terminem: <i>parlament</i> – wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej	– poprawnie postępuje się terminem: <i>monarchia parlamentarna</i> – wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej – wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego – przedstawia zakres władzy dyktatora	– wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem – przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego – charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej	– poprawnie postępuje się terminami: <i>purytanie, nowa szlachta, rojaliści</i> – przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania – wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii	– wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii – porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej
3. Oświecenie w Europie	– ideologia oświecenia – wybitni myśliciele doby oświecenia – trójpodział władzy według Monteskiusza – najważniejsze dokonania naukowe oświecenia – architektura oświeceniowa	– poprawnie postępuje się terminem: <i>oświecenie</i> – zaznacza na osi czasu epokę oświecenia – podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa)	– poprawnie postępuje się terminem: <i>klasycyzm</i> – wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie – charakteryzuje styl klasycystyczny – z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym – wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia – tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze	– charakteryzuje ideologię oświecenia – przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy	– przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau – poprawnie postępuje się terminem: <i>ateizm</i> – omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau – wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia	– wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi – przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i>

			europejskiej została nazwana oświeceniem			
4. Nowe potęgi europejskie	– absolutyzm oświecony – narodziny potęgi Prus – monarchia austriackich Habsburgów – Cesarstwo Rosyjskie w XVIII w.	– wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusy w XVIII w. – wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus – wskazuje Rosję, Austrię i Prusy jako potęgi europejskie XVIII stulecia	– poprawnie posługuje się terminami: <i>absolutyzm, absolutyzm oświecony</i> – podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego – wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego – wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji	– wymienia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach – wyjaśnia, dlaczego monarchowie absolutyzmu oświeconego nazywali siebie „sługami ludu” – wyjaśnia związki między pojawieniem się nowych potęg w Europie Środkowej a sytuacją w Rzeczypospolitej	– charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach – wyjaśnia wpływ reform na wzrost znaczenia tych państw – opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku	– porównuje monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu oświeconego – podaje daty powstania Królestwa Pruskiego(1701 r.) i Cesarstwa Rosyjskiego (1721 r.)
5. Stany Zjednoczone Ameryki	– kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej – konflikt kolonistów z rządem brytyjskim – wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych – ustrój polityczny USA	– wskazuje na mapie Stany Zjednoczone – określa czas powstania Stanów Zjednoczonych – wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA – przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, konstytucja</i> – wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej – wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość Stanów – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.)	– przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim – opisuje wydarzenie zwane bostońskim picciem herbaty – poprawnie posługuje się terminem: <i>bojkot</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów Zjednoczonych (4	– przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA – wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown – omawia zasługi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA – opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA – wymienia miejsca	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Kongres, Izba Reprezentantów</i> – charakteryzuje ustrój polityczny USA

			– wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim – porównuje pierwszą flagę USA z flagą współczesną, wskazując zauważone podobieństwa i różnice	lipca 1776 r.) – charakteryzuje znaczenie Deklaracji niepodległości – przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA	związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA	
Rozdział V. Upadek Rzeczypospolitej						
1. Rzeczpospolita pod rządami Wettinów	– unia personalna z Saksonią – początek ingerencji Rosji w sprawy Polski – podwójna elekcja w 1733 r. – rządy Augusta III – projekty reform Rzeczypospolitej	– wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w. – opisuje konsekwencje wyboru dwóch władców jednocześnie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, anarchia</i> – wskazuje na mapie Saksonię – wymienia przyczyny anarchii w Polsce – przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego reform	– poprawnie posługuje się terminami: <i>konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje, złota wolność szlachecka</i> – wyjaśnia sens powiedzeń: <i>Od Sasa do Lasa</i> i <i>Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa</i> – przedstawia postać Stanisława Leszczyńskiego – charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w.	– przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego – podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmu niemego (1717 r.) – wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski – opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III	– charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego – wskazuje reformy niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej
2. Pierwszy rozbiór Polski	– Stanisław August Poniatowski królem Polski – pierwsze reformy	– poprawnie posługuje się terminem: <i>rozbiory Polski</i> – podaje i zaznacza	– charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego – wskazuje na mapie	– opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski	– poprawnie posługuje się terminem: <i>prawa kardynalne</i>	– przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej

	nowego władcy – konfederacja barska – I rozbiór Polski	na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.) – wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie – przywołuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski	ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru – przedstawia przyczyny pierwszego rozbioru Polski – ocenia postawę Tadeusza Rejtana – poprawnie postępuje się terminami: <i>ambasador, emigracja</i>	– wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w. – wskazuje następstwa konfederacji barskiej – porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki <i>Rejtan – Upadek Polski</i>	– podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.) – przedstawia cel walki konfederatów barskich – opowiada o przebiegu i decyzjach sejmu rozbiorowego	
3. Kultura polskiego oświecenia	– literatura okresu oświecenia – Teatr Narodowego i jego zadania – mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego – architektura i sztuka klasycystyczna w Polsce – reforma szkolnictwa w Polsce	– wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego mecenasa sztuki – podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej – poprawnie postępuje się terminem: <i>szkoła parafialna</i> – podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych	– poprawnie postępuje się terminem: <i>obiady czwartkowe</i> – przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej – wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w.	– charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną – podaje przykłady budowli klasycystycznych – charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego – przedstawia zadania Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor” – omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN	– wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform – przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia – wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli) – wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem wiedzy historycznej	– charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego – podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie

4. Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja	– reformy Sejmu Wielkiego – Konstytucja 3 Maja – wojna polsko-rosyjska w 1792 r. – drugi rozbiór Polski	– poprawnie postępuje się terminem: <i>konstytucja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.) – wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski – na obrazie Jana Matejki <i>Konstytucja 3 maja 1791 roku</i> wskazuje współtwórców konstytucji: Stanisława Augusta Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego	– podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.) – wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego – wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie <i>liberum veto</i> i wolnej elekcji) – wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru	– charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego – opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiore – podaje cel obrad Sejmu Wielkiego – przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.) – wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zieleńce	– opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego – charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja – przedstawia genezę ustanowienia Orderu <i>Virtuti Militari</i> – opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.), – przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie	– charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki
5. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski	– wybuch powstania kościuszkowskiego – Uniwesał połaniecki – przebieg powstania – trzeci rozbiór Polski	– poprawnie postępuje się terminami: <i>naczelnik, kosynierzy, zaborcy</i> – wskazuje Tadeusza Kościuszkę jako naczelnika powstania – wymienia państwa, które dokonały trzeciego rozbioru	– charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki – poprawnie postępuje się terminem: <i>insurekcja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.) – wymienia przyczyny	– charakteryzuje postać Wojciecha Bartosa – opowiada o bitwie pod Raławicami i przedstawia jej znaczenie – wskazuje na mapie Raławice i Połaniec – wyjaśnia, dlaczego	– poprawnie postępuje się terminem: <i>uniwersał</i> – przedstawia zapisy Uniwesału połanieckiego – opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego – podaje jego najważniejsze	– wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.

		Polski	wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego – wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone przez Polskę podczas trzeciego rozbioru	Kościusko zdecydował się wydać Uniwersał połaniecki – wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego	wydarzenia w kolejności chronologicznej – wskazuje na mapie Maciejowice i przedstawia znaczenie tej bitwy dla losów powstania	
Rozdział VI. Rewolucja francuska i okres napoleoński						
1. Rewolucja francuska	– sytuacja we Francji przed wybuchem rewolucji burżuazyjnej – stany społeczne we Francji – wybuch rewolucji francuskiej – uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela – Francja monarchią konstytucyjną	– wskazuje na mapie Francję i Paryż – poprawnie postępuje się terminami: <i>konstytucja, rewolucja, Bastylia</i> – podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską – wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca	– poprawnie postępuje się terminami: <i>burżuazja, Stany Generalne</i> – wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji – podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.) – charakteryzuje postać Ludwika XVI	– przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej – opisuje położenie stanów społecznych we Francji – wyjaśnia zadania Konstytuanty – przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela – poprawnie postępuje się terminem: <i>monarchia konstytucyjna</i>	– przedstawia sytuację we Francji przez wybuchem rewolucji – opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny – podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.) – charakteryzuje ustrój Francji po wprowadzeniu konstytucji	– przedstawia okoliczności i cel powstania Zgromadzenia Narodowego – wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela
2. Republika Francuska	– Francja republiką – terror jakobinów – upadek rządów jakobinów	– poprawnie postępuje się terminami: <i>gilotyna, terror</i> – przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI	– przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI – poprawnie postępuje się terminem: <i>republika</i> – charakteryzuje postać Maksymiliana	– poprawnie postępuje się terminami: <i>jakobini, dyrektoriat</i> – opisuje rządy jakobinów – wyjaśnia, dlaczego	– poprawnie postępuje się terminem: <i>radikalizm</i> – wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana Robespierre’a sens	– wyjaśnia, dlaczego jakobini przejęli rządy we Francji – ocenia terror jako narzędzie walki politycznej

			Robespierre'a – wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja	rzędy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem – przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy –charakteryzuje rządy dyktatoratu	powiedzenia: <i>Rewolucja pożera własne dzieci</i> – przedstawia skutki rządów jakobinów – wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów	
3. Epoka Napoleona Bonapartego	– obalenie rządów dyktatoratu – Napoleon Bonaparte cesarzem Francuzów – Kodeks Napoleona – Napoleon u szczytu potęgi	– charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonapartego jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę – określa I poł. XIX w. jako epokę napoleońską –przedstawia na infografice uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej	– wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja – podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie – poprawnie postępuje się terminem: <i>zamach stanu</i> – przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona – wskazuje na mapie tereny zależne od Francji	– przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyktatoratu – poprawnie postępuje się terminem: <i>blokada kontynentalna</i> – wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii – charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.) – wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona	– wyjaśnia przyczyny niezadowolenia społecznego podczas rządów dyktatoratu – przedstawia etapy kariery Napoleona – podaje datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.) – wyjaśnia, dlaczego Napoleon koronował się na cesarza Francuzów – podaje datę pokoju w Tylicy (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia	– opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego

4. Upadek Napoleona	– wyprawa na Rosję – odwrót Wielkiej Armii – bitwa pod Lipskiem i klęska cesarza	– poprawnie postępuje się terminem: <i>Wielka Armia</i> – wskazuje na mapie Rosję i Moskwę – opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję	– przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję – opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia – wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów” – wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk	– poprawnie postępuje się terminami: <i>taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja</i> – przedstawia strategię obronną Rosji – opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję – podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.) – przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem	– omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona – podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.) – wskazuje na mapie Borodino – omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii	– przedstawia przyczyny klęski Napoleona
5. Legiony Polskie we Włoszech	– Polacy po utracie niepodległości – utworzenie Legionów Polskich we Włoszech – organizacja i zasady życia legionowego – udział legionistów w wojnach napoleońskich	– wymienia państwa zaborcze – wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki – podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech	– poprawnie postępuje się terminami: <i>legiony, emigracja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.) – wskazuje na mapie Włochy, Francję i San Domingo – przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem	– wyjaśnia, dlaczego Polacy wzięli nadzieję na niepodległość z Napoleonem – opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich – przedstawia powody wysłania legionistów na San Domingo	– opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości – charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich – wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji	– wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych

6. Księstwo Warszawskie	– utworzenie Księstwa Warszawskiego – konstytucja Księstwa Warszawskiego – Polacy pod rozkazami Napoleona – upadek Księstwa Warszawskiego	– wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie – podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego	– przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego, – wskazuje na mapie Tylżę – podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.)	– charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego – przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego – wskazuje na mapie Raszyn – wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o Legionach	– omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego – wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej – wskazuje na mapie Somosierrę – opowiada o szarży polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk	– wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków – podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.)